

TLM_Lausunto_RANUA-SIMO_Rahaselän tuulivoimahanke_YVA-selostus_22052026**Viite**

LVV-U/44742/2026

Päätöksentekijä

Tornionlaakson museon johtaja Kallio-Seppä Titta

Valmistelija

rakennustutkija Ylimartimo Teija

**RAHASELÄN TUULIVOIMAHANKE (RANUA) JA 400+110 KV VOIMAJOHTO
SAUNAKUMPUUN (SIMO) YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTISELOSTUS**

Lupa- ja valvontavirasto on pyytänyt Tornionlaakson museon lausuntoa Rahaselän tuulivoimahankkeen ja siihen liittyvän sähkösiirron ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta (YVA-selostus). Lausuntopyynnön liitteenä museolle on toimitettu linkki verkkosivulle, jossa selostus liitteineen on nähtävillä. Ympäristövaikutusten arviointiselostuksen (20.2.2026) liitteitä ovat muun muassa arkeologinen inventointi (17.11.2025), näkemäalueanalyysi (22.12.2025), havainnekuvat (8.1.2026), rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman arvokohteet (8.1.2026) sekä YVA-ohjelmasta annetun yhteysviranomaisen lausunnon huomioon ottaminen YVA-selostuksessa (20.2.2026). Tornionlaakson museo on lausunut oman toimialueensa osalta hanketta koskevasta YVA-ohjelmasta 27.3.2025 sekä tuulivoimaosayleiskaavan valmisteluaineistosta 27.4.2026. Lapin maakuntamuseo lausuu puolestaan hankkeesta siltä osin kuin se kohdistuu heidän toimialueeseensa.

Hanke ja hankevaihtoehdot

VSU Uusiutuva Energia Rahaselkä Oy suunnittelee enintään 40 tuulivoimalan rakentamista Ranuan kunnan alueelle Simojoen pohjoispuolelle. Tuotantoalue rajautuu Ranuan ja Simon kuntarajaan. Suunniteltu 3 600 hehtaarin kokoinen tuotantoalue sijaitsee noin 26 kilometriä Ranuan keskustaaajamasta luoteeseen ja noin 50 kilometriä Simon keskustaaajamasta koilliseen. Voimaloiden yksikköteho on 6–10 MW ja kokonaiskorkeus on 310 metriä. Voimajohto suunnitellaan tuulivoima-alueen sähköasemalta 400 + 110 kV ilmajohtolla Fingrid Oyj:n Simon Saunakummun tulevalle sähköasemalle ja sen pituus on riippuen vaihtoehdosta 19,5–23 kilometriä.

Tarkasteltavana on kolme eri vaihtoehtoa, joista vaihtoehto VE0:n mukaan, hanketta ei toteuteta. Vaihtoehto VE1:n mukaan alueelle toteutetaan 40 tuulivoimalaa, joiden kokonaisteho enintään 400 MW. Vaihtoehto VE2:n mukaan alueelle toteutetaan enintään 30 tuulivoimalaa, joiden kokonaiskorkeus on enintään 310 metriä, yksikköteho 6–10 MW ja kokonaisteho enintään 300 MW.

Sähkönsiirron vaihtoehtoja tuotantoalueelta (Ranua) 400 + 110 kv voimajohtolla Saunakummun rakennettavalle sähköasemalle (Simo) on tarkasteltavana kolme (VEA, VEB, VEC). Vaihtoehdossa VEA hanke liitetään valtakunnan verkkoon n. 21 kilometrin pituisella 400 + 110 kV voimajohtolla. Sähkönsiirron vaihtoehdossa VEB hanke liitetään valtakunnan verkkoon n. 20 kilometrin pituisella 400 + 110 kV voimajohtolla ja vaihtoehdossa VEC hanke liitetään valtakunnan verkkoon n.

Tornionlaakson museon johtaja22.05.2026§ 71/2026

23 kilometrin pituisella 400 +110 kV voimajohdolla. Tuotantoalueelta Rahaselkä – Saunakumpu 400 + 110 kV voimajohdolle voimajohto sijoittuu pääosin uuteen maastokäytävään, osin Petäjäskoski - Isokangas 400 kV voimajohdon rinnalle, sekä osin toteuttavan Petäjäskoski- Nuovuankangas 400+110 kV rinnalle. Uutta maastokäytävää tulee vaihtoehdon mukaan noin 17–21 kilometriä

Kulttuurimaisema ja rakennettu kulttuuriympäristö

Tuulivoimala-alueen ja sähkönsiirtoreittivaihtoehtojen vaikutusalueella vaikutusalueen **maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön** nykytilaa ja niihin kohdistuvia vaikutuksia on esitelty suunnitelman luvussa 14 sekä selostuksen liitteessä 8. Alueen nykytilan kuvauksessa on tunnistettu hankkeen vaikutusalueen valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävät maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön alueet ja kohteet ja perinnemaisemat. Myös vaikutusten arvioinnissa on huomioitu maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävät alueet ja kohteet. Tornionlaakson museo pitää hyvänä, että lähtöaineistona on käytetty tiedossa olevaa ajantasaisinta aineistoa sekä maisemavaikutusten arvioinnin apuna uusimpia oppaita.

Museo kiinnittää huomiota ympäristövaikutusten arvioinnissa käytettyihin arviointikriteereihin (Liite 2) suhteessa maisemaan ja kulttuuriympäristöön. Kriteeristössä paikallisesti ja maakunnallisesti merkittävien maisemien ja kulttuuriympäristöjen herkkyys muutoksille on asetettu samaan kategoriaan ja määritelty kohtalaiseksi. Samalla arvioinnin kriteeristössä on tiputettu valtakunnallisten alueiden ja kohteiden herkkyys erittäin suuresta suureksi. Maisemavaikutusten arviointioppaiden mukaan valtakunnallisesti ja kansainvälisesti merkittävien maisemien ja kulttuuriympäristöjen herkkyys muutoksille on pääsääntöisesti erittäin suuri ja maakunnallisten kohteiden ja alueiden suuri. Tuulivoimaloiden aiheuttama muutos ja vaikutuksen merkittävyys on niin ikään arvioitu kohtalaisen kielteiseksi, vaikka vaikutuksen ulottuvuusalue on useita kymmeniä kilometrejä ja kesto kymmeniä vuosia. Esimerkiksi ympäristövaikutusten merkittävyyden arvioinnin tueksi laaditussa raportissa (Ikäheimo, 2015) tällaisissa tapauksissa muutoksen laajuus ja kesto ovat suuria. Tornionlaakson museon näkemyksen mukaan kriteeristön muutos ei ole perusteltu ja muuttaa arvioinnin tulosta vaikutusten osalta vähäisemmäksi.

Lisäksi museon näkemyksen mukaan arvioinnissa on virheellisesti arvioitu alueen tai kohteen herkkyyttä siitä näkökulmasta, muodostuuko voimaloihin näköyhteyttä. Alueen tai kohteen herkkyys ei ole sidoksissa mihinkään tiettyyn hankkeeseen vaan muodostuu alueen ominaispiirteistä ja siitä, kuinka paljon se kestää muutosta, ei siitä kuinka paljon tuulivoimaloille avautuu mahdollisia näkymiä. Se kuinka paljon tuulivoimaloita näkyy kuvaa muutoksen suuruutta ja määrää.

Havainnekuvia on laadittu 10 kuvauspisteestä, joista yksi koskee sähkönsiirtoa. Simon kunnan alueelle sijoittuu kaksi kuvauspistettä, joista toinen koskee sähkönsiirtoreittiä. Tervolan kunnan alueelta ei ole yhtään havainnekuvaa. Kuvia on laadittu molemmista vaihtoehdoista kuvauspistekohtaisesti, sekä osasta sisältäen yhteysvaikutuksia muun muassa Lyyppäkkiin suunniteltujen tuulivoimaloiden kanssa. Sähkönsiirron ja Aaporinaapaa lukuun ottamatta kuvauspisteistä on esitetty eri vuodenaikoina otettuja kuvia. Pimeän ajan

Tornionlaakson museon johtaja22.05.2026§ 71/2026

havainnekuvia on vain kahdesta kuvauspisteestä. Maakunnallisesti merkittävältä Simojokivarresta ei ole laadittu yhtään havainnekuvaa. Liitteessä 8 esitetyt ilmakuvaotteet Yli-Kärpän ja Alaniemen alueilta eivät kata kyseisiä maakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita, jolloin jää epäselväksi onko arvioinnissa aidosti tunnistettu nämä alueet ja siten arvioitu vaikutuksia riittävästi. Yhteisvaikutuksia eri hankkeiden väliin jääviltä alueita ei ole esitetty havainnekuvin.

Näkemäalue-analysikartat on esitetty molemmista arvioiduista vaihtoehdoista sekä yhteisvaikutuksista. Näkemäanalyysissä on myös esitetty kartta maiseman ja kulttuuriympäristön alueista ja kohteista. Kartat ovat kuitenkin tarkkuudeltaan ja resoluutioltaan heikkoja eikä niiden perusteella ole mahdollista arvioida onko arviointi kohdentunut oikein. Arviointi jää näin ollen pääosin sanallisen kuvauksen varaan.

Selostuksen mukaan maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön arvokohteille ei aiheudu vaikutusalueella sellaisia muutoksia, jotka heikentäisivät kulttuuriympäristön kannalta tärkeiden ominaispiirteiden säilymistä mahdollisuuksia. Selostuksesta ei kuitenkaan selkeästi ilmene mihin hankkeen merkittävimmät vaikutukset rakennettuun kulttuuriympäristöön ja maisemaan kohdistuvat, vaan koko vaikutusalue on niputettu yhteen, jolloin on saatu herkkyyks kohtalaiseksi ja kielteinen muutos vähäiseksi.

Näkemäanalyysikarttojen ja havainnekuvien perusteella tuulivoimalat tulevat näkymään useille avoimille suoalueille erityisesti Simossa sekä paikoitellen Simojokivarren maakunnallisesti arvokkaille maisema-alueille. Sekä edellä mainittujen havainnollistusten ja arvioinnin puutteiden ja arvioinnin epävarmuuksien vuoksi Tornionlaakson museo ei täysin yhdy Rahaselän tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arvioinnin tuloksiin suhteessa maakunnallisesti merkittävään maisemaan ja kulttuuriympäristöön ja pitää arvioituja vaikutuksia sen osalta liian lievinä. Museon on huolestunut tavasta, jolla maisemaan ja kulttuuriympäristöön kohdistuvia vaikutuksia yleistetään ja arvioidaan alakanttiin.

Sähkön siirron osalta selostuksessa ei ole tuotu esiin Nassakan hankkeen sähkönsiirron ja tämän hankkeen sähkönsiirron yhteisvaikutuksia. Esitetyn karttamateriaalin mukaan sähkönsiirtoreitit kuitenkin kulkevat osittain samassa maastokäytävässä. Lisäksi Nassakan sähkönsiirtoreitti kulkee useamman kilometrin matkaa saman suuntaisesti ja alle kahden kilometrin päässä Rahaselän sähkönsiirtovaihtoehdon VEC kanssa. Museon näkemyksen mukaan jatkosuunnittelussa on syytä tarkastella kahden eri hankkeiden lähekkäin sijoittuvien sähkönsiirtoreittien sijoittamista samaan maastokäytävään ja mieluusti yhteispylväisiin.

Lukuisten samalle alueelle keskittyvien hankkeiden vaikutukset maisemaan ja perinteisiin elinkeinoihin ja sitä kautta kulttuuriperintöön ovat yksittäistä hanketta laajempia ja merkittävämpiä. Monin paikoin maisemakuvan luonne muuttuu merkittävästi ja useamman hankkeen tuleminen erityisesti pienipiirteisen agraarin kohteen tai alueen maisemaan lisää muutoksen vaikuttavuutta. Silloin kun alueen arvojen perusteena on historiallinen maatalousmaisema teollisen mittaluokan tuulivoimalat poikkeavat aina alueen arvoperustasta. Tornionlaakson museon näkemyksen mukaan näitä kertautuvia yhteisvaikutuksia ei ole tunnistettu ja tuotu esiin. Esimerkiksi jokivarsissa muutos

Tornionlaakson museon johtaja22.05.2026§ 71/2026

ulottuu pitkälle alueelle, vaikka näkyvyyttä yksittäisissä kohdissa on vähän tai paikallisesti. Museo muistuttaa, että maisemaa ei havainnoida yleensä vain yhdestä staattisesta pisteestä, vaan alueilla liikuttaessa tämän ja muiden hankkeiden voimaloita tulee näkymään useissa kohdin.

Maisemallisten vaikutusten vähentämiskeinoiksi on nostettu selostuksessa esiin erityisesti tuulivoimaloiden lähialueella metsien käsittelytoimenpiteiden valinta ja suojapuuston istuttaminen. Tornionlaakson museo muistuttaa, että mikäli tuulivoimalaa koskeva kaava ei ulotu alueille, joilla maisemavaikutuksia halutaan vähentää, ei mikään lainsäädäntö ohjaa metsänkäsittelytoimenpiteiden valinnassa ottamaan huomioon tuulivoimaloita, eikä se siten ole varteenotettava vaikutusten lieventämiskeino. Lisäksi museo muistuttaa, että perinteisen maaseutumaiseman arvoin kuuluu avoimuus, jolloin suojapuuston istuttaminen maaseutumaisemassa voi entisestään heikentää alueen olennaisia kulttuuriympäristön ominaispiirteitä.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Arkeologinen kulttuuriperintö on huomioitu suunnitelmassa kappaleessa 15 *Arkeologinen kulttuuriperintö*. Tuotantoalueella tai sähkönsiirtoreiteillä ei sijaitse ennestään tunnettuja muinaismuistolainsäädännön (295/1963) suojaamia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Selostuksen mukaan sähkönsiirron eri vaihtoehtoreittien lähistöllä ei ole tunnettuja muinaisjäännöksiä tai muita kulttuuriperintökohteita.

Arkeologinen inventointi tuotantoalueella ja sähkönsiirtovaihtoehtoreiteillä on tehty kesäkaudella 2025 (Mikroliitti Oy, 17.11.2025). Edellisessä lausunnossaan YVA-suunnitelmasta (27.3.2025) museo muistutti myös inventoinnin kattavasta raportoinnista ja sen toimittamisesta vastuumuseoille tarkastettavaksi mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Kyseistä inventointiraporttia ei kuitenkaan ole missään vaiheessa toimitettu Tornionlaakson museolle tarkastettavaksi. Kyseisestä raportista puuttuu myös kartta maastossa kuljetuista alueista. Tämän vuoksi museon on mahdotonta tarkistaa, onko inventoinnissa tarkastettu maastossa esimerkiksi Tainivaaran eteläosassa sekä sen viereisellä kohoumalla Raiskionkankaalla Tornionlaakson museon arkeologin havaitsemat kiinnostavat painanteet, mahdolliset rakkakuoppakohteet. Tainivaaran aluetta ei mainita myöskään sanallisesti raportissa. Kyseiset kohteet asettuvat karttojen mukaan sähkönsiirtovaihtoehdon VEC alueelle. Raportti ja kartta maastossa kuljetuista alueista tulee toimittaa Tornionlaakson museolle, jotta voidaan varmistua siitä, että erityisesti Tainivaaran eteläosa sekä Raiskionkangas on inventoitu ja vaikutusten arviointi on riittävä myös niiltä osin.

Kappaleessa 15.2 Vaikutukset arkeologiseen kulttuuriperintöön tunnistetaan vaikutukset ja yhteisvaikutukset sekä lähtötiedot ja arviointimenetelmät asianmukaisesti. Selostuksessa tai arkeologisessa inventoinnissa ei ole kuitenkaan huomioitu mahdollista muinaisjäännöstä **Karhukummut** (*tunnus muinaisjäännösrekisterissä 1000025115*). Kyseinen kivilatomuskohde, todennäköinen muinaisjäännös ja kiinteä rajamerkki sijaitsee Karhukummuilla Simon ja Ranuan rajalla, vain noin 100 metrin päässä hankealueen rajalta ja noin 600 metrin päässä lähimmästä sähkönsiirtolinjan vaihtoehdosta. Mahdolliset muinaisjäännökset eivät näy muinaisjäännösrekisterin yleisessä

Tornionlaakson museon johtaja

22.05.2026

§ 71/2026

karttanäkymässä. Kyseinen kohde on kuitenkin mainittu Tornionlaakson museon edellisessä lausunnossa ja se on alun perin löytynyt Keminmaan, Ranuan, Simon ja Tervolan kulttuuriperintöinventoinnissa 2012, jonka raporttia on oletettavasti käytetty myös hankealueen tuoreen arkeologisen inventoinnin lähdemateriaalina. Kyseinen mahdollinen muinaisjäännös tulisi lisätä sekä selostukseen, että kohdeluetteloon, ottaen huomioon sen läheinen sijainti. Hankkeella ei kuitenkaan suunnitelmakarttojen mukaan pitäisi olla mahdollisten maisemallisten vaikutusten lisäksi muita vaikutuksia kohteeseen.

Muuten arkeologiseen kulttuuriperintöön potentiaalisesti kohdistuvat vaikutukset ja uhat on tunnistettu hyvin. Hankkeesta ei kohdistu juurikaan vaikutuksia muihin tunnettuihin muinaisjäännöksiin, sillä tunnettuja muinaisjäännöksiä ei sijaitse hankealueella, sähkönsiirtoreiteillä tai niiden välittömässä läheisyydessä. Arkeologiseen kulttuuriperintöön kohdistuvien vaikutusten arviointikriteerit alueen herkkyyden ja muutoksen suuruuden osalta on esitetty liitteessä 29.

Muita huomioita arvioinnista

YVA-ohjelmasta antamassaan palautteessa Tornionlaakson museon nosti yhteisvaikutukset yhdeksi tärkeimmistä selvitettävistä vaikutuksista. Selostuksessa yhteisvaikutuksia on kuvattu jokaisen vaikutuksen arvioinnin yhteydessä. Vaikutusten suuruutta kuvaavista taulukoissa yhteisvaikutuksia ei ole esitetty. Tämän vuoksi esimerkiksi maisemaan, ihmisten elinoloihin ja viihtyisyyteen tai poronhoitoon kohdistuvat yhteisvaikutukset eivät museon näkemyksen mukaan havainnollistu riittävästi.

Tornionlaakson museon näkemyksen mukaan yleisesti ottaen tuulivoimahankkeiden ympäristövaikutusten arvioinneissa ei kiinnitetä riittävästi huomiota yhteisvaikutuksiin ja sitä kautta eri hankkeiden toteuttamiskelpoisuuteen. Eri hankkeissa laadittujen yhteisvaikutusten näkemäanalyysikarttojen perusteella on todettavissa, että tuulivoimalat tulevat olemaan tulevaisuudessa entistä enemmän läsnä myös Simon ja muun Lounais-Lapin maisemassa, vaikka vireillä olevista hankkeista toteutuisi vain muutama. Hankekohtaisilla ympäristövaikutusten arvioinneilla yhteisvaikutukset eivät museon näkemyksen mukaan havainnollistu riittävästi, jotta olisi mahdollista arvioida tuulivoimarakentamisen ympäristövaikutuksia esimerkiksi maisemaan ja kulttuuriympäristöön pitkällä aikavälillä.

Selvitysten luettavuuden näkökulmasta Tornionlaakson museo esittää, että jatkossa näkemäalueanalyysit ja havainnekuvat esitettäisiin erillisinä tiedostoina. Samoin havainnekuvien ottopaikat. Arvioinnin ja havainnekuvien analysoinnin kannalta on hankalaa, että karttoja ja valokuvia ei voi vertailla vierekkäin vaan tiedostoa täytyy selata edes takaisin.

Lausunnon valmisteluun on osallistunut arkeologisen kulttuuriperinnön osalta arkeologi Hanna Puolakka.

Kallio-Seppä Titta
Tornionlaakson museon johtaja

Tornionlaakson museon johtaja

22.05.2026

§ 71/2026

Jakelu

Lupa- ja valvontavirasto
Museovirasto, Kulttuuriympäristön suojelu yksikkö
Simon kunta
Tervolan kunta